

Status Stranog jezika struke na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Ines Jelovčić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
ijelovci@ffzg.unizg.hr

DOI: <https://doi.org/10.17234/9789533790879.3>

Sažetak

U suvremenom globaliziranom svijetu poznavanje stranih jezika preduvjet je za uspješnu poslovnu, znanstvenu, tehnološku i kulturnu suradnju. Zato se studentima društveno-humanističkih znanosti nudi široka lepeza stranih jezika prilagođenih njihovim akademskim potrebama i zahtjevima struke. Centar za strane jezike Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu organizira i izvodi dvije vrste kolegija stranog jezika: Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe. U okviru ta dva kolegija studenti mogu učiti šest jezika na nižim i naprednijim razinama. Cilj je ovoga rada prikazati stanje stranih jezika struke i stranih jezika za akademske potrebe na fakultetu s obzirom na status kolegija te njihov sadržaj, ciljeve, metode i ishode učenja, kao i nastavu na daljinu putem e-kolegija stranih jezika.

Ključne riječi: strani jezik struke, strani jezik za akademske potrebe, Filozofski fakultet, kolegij stranog jezika

1. Uvod

Visokoškolsko obrazovanje i akademsko djelovanje podrazumijeva znanje i upotrebu stranih jezika. Oni su neophodni za praćenje literature, slušanje predavanja, akademske diskusije, studentsku mobilnost, pisanje stručne i znanstvene literature. Stoga u Republici Hrvatskoj fakulteti i visoke škole izvode nastavu stranog jezika kao obveznog ili izbornog kolegija. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu strani jezik izvodi se u okviru dvaju kolegija: Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe. Cilj je ovog rada prikazati status, sadržaj, cilj i metodologiju kolegija, nastavne materijale, ishode učenja, vrednovanje studenata te nastavu na daljinu.

2. Što je strani jezik struke i strani jezik za akademske potrebe?

Strani jezik struke (SJS) i Strani jezik za akademske potrebe (SJAP) su, u okviru poduke stranih jezika, posebno posvećeni potrebama sveučilišne nastave. U tom obliku nastave naglasak je na razvijanju jezičnih vještina potrebnih u struci i usvajanju vokabulara struke. Potreba za stranim

jezikom struke pojavila se šezdesetih godina prošlog stoljeća, a uvjetovana je razvojem svjetske ekonomije i napretkom tehnologije (Hutchinson i Waters 1987). Radi se o engleskom jeziku koji postaje svjetski jezik komunikacije među poslovnim ljudima na globalnom tržištu. Engleski jezik struke (engl. *English for Specific Purposes* – ESP) Hutchinson i Waters (1987:19) definiraju kao pristup u učenju jezika u kojemu sadržaj i metode rada ovise o razlozima zbog kojih se jezik uči i koji polazi od potreba učenika, a Dudley Evans i St John (1998: 4-5) definiraju ga putem „apsolutnih” i „promjenjivih” varijabli. Apsolutna obilježja odnose se na zadovoljenje posebnih potreba učenika, upotrebu posebne metodologije i aktivnosti, ovisno o disciplini kojom se bavi, kao i prigodnog jezika (u smislu gramatike, vokabulara i stila), vještina, diskursa i žanrova. Promjenjiva obilježja odnose se na prilagodbu određenoj struci, upotrebu metodologije koja se razlikuje od metoda učenja općeg jezika, poučavanje odraslih na akademskoj razini ili u radnoj sredini, poučavanje na srednjoj ili naprednoj razini jezika i poznavanje osnova jezičnog sustava. Engleski za akademske potrebe (EAP) grana je engleskog jezika struke, a odnosi se na jezik koji trebaju oni koji žele studirati ili raditi u visokoškolskom obrazovanju čiji je medij komunikacije engleski. Uloga je kolegija Engleski za akademske potrebe pomoći studentima u stjecanju lingvističkih i kulturnih, a posebno stručnih znanja potrebnih u studiju i radu na engleskom jeziku (Gillett 2012).

Strani jezik za akademske potrebe razvija jezične vještine čitanja, pisanja, slušanja, govorenja i usvajanja vokabulara na akademskoj razini. Nastavni rad usmjeren je na osposobljavanje studenata za uspješnu komunikaciju na pisanoj i govornoj razini na stranom jeziku za potrebe sveučilišne nastave: slušanje predavanja, vođenje bilježaka, čitanje stručne literature, akademsko pisanje, održavanje prezentacija i sl. Materijali koji se koriste temelje se na čitanju autentičnih tekstova, slušanju predavanja, prezentacija i intervjuja, pripremi za održavanje usmenih izlaganja i diskusija, učenju akademske gramatike i vokabulara te razvijanju kritičkog mišljenja i vještina samostalnog rada. Strani jezik za akademske potrebe uglavnom podrazumijeva srednju i višu razinu znanja općeg jezika. Međutim, s obzirom na potrebu poznavanja više stranih jezika na sveučilišnoj razini, program kolegija prilagođava se razinama znanja jezika, od početne do napredne.

3. Strani jezik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu – naziv kolegija

Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izvode se dva kolegija stranog jezika: Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe. Kolegiji se izvode na preddiplomskoj i diplomskoj razini studija. U preddiplomskim studijima studenti mogu upisati 25 različitih kolegija u pojedinom semestru, odnosno 50 kolegija u jednoj godini studija. U okviru diplomskih studija nudi se 11 kolegija u semestru, odnosno 22 u godini. Strani jezik može se učiti kroz dvije godine na preddiplomskom studiju i još dvije godine na diplomskom studiju, dakle student ima mogućnost učiti jedan jezik kroz četiri godine studija. U okviru navedenih kolegija moguće je upisati šest stranih jezika: engleski, njemački, francuski, talijanski, španjolski i ruski. U svakom semestru studentima se nude 64 grupe stranog jezika. Veliki broj grupa i širok izbor jezika studentima daje mogućnost da uz jedan jezik, koji obvezno upisuju prema studijskom programu, mogu učiti još jedan kao izborni, a iznimno mogu upisati i treći jezik.

Za bolji uvid u strukturu, veličinu i djelatnost Filozofskog fakulteta te stanje stranog jezika na fakultetu potrebno je ukratko predstaviti sam fakultet. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je „javno visoko učilište u sastavu Sveučilišta u Zagrebu... koje ustrojava i izvodi sveučilišne studije te znanstveni, istraživački i visokostručni rad u više znanstvenih polja i područja” (Statut Filozofskoga fakulteta, čl. 2.1). Visokoškolska djelatnost fakulteta odvija se u okviru njegovih ustrojbenih jedinica, a to su odsjeci, katedre, samostalne katedre, centri, zavodi i knjižnice. Fakultet organizira i izvodi nastavu u području društvenih i humanističkih znanosti na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini. Na fakultetu postoje 23 odsjeka u okviru kojih djeluju katedre (130). Katedre izučavaju jednu granu znanstvenog polja kojim se bavi odsjek.

Preddiplomski i diplomski studiji fakulteta odvijaju se kao jednopredmetni i dvopredmetni. Fakultet nudi 10 jednopredmetnih i 34 dvopredmetna studija. Jednopredmetni studiji su: arheologija, filozofija, informacijske znanosti, komparativna književnost, kroatistika, pedagogija, povijest, psihologija, sociologija i talijanistika. Dvopredmetni studiji su: anglistika, antropologija, arheologija, češki jezik i književnost, etnologija i kulturna antropologija, filozofija, fonetika, francuski jezik i književnost, germanistika, grčki jezik i književnost, hungarologija, indologija, informacijske znanosti, judaistika, južnoslavenski jezici i književnosti, komparativna književnost, kroatistika, latinski jezik i književnost, lingvistika, nederlandistika, pedagogija, poljski jezik i književnost, portugalski jezik i književnost, povijest, povijest umjetnosti, rumunjski jezik i književnost, ruski jezik i književnost, slovački jezik i književnost, sociologija, španjolski jezik i književnost, švedski jezik i kultura, talijanistika, turkologija i ukrajinski jezik i književnost (theta.ffzg.hr).

Nastavu stranog jezika za studente Filozofskog fakulteta organizira Centar za strane jezike. Centar je organizacijska jedinica Filozofskog fakulteta čiji su djelatnici predavači i viši predavači u stalnom radnom odnosu. Oni su nositelji kolegija Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe. Centar ima 11 predavača i viših predavača: četiri za engleski jezik, po dva za njemački i španjolski te po jedan za francuski, talijanski i ruski jezik. Većina predavača i viših predavača ima znanstveni stupanj te Centar trenutačno ima četiri doktora znanosti i dva magistra znanosti. Profesori Centra za strane jezike redovito se usavršavaju pohađanjem seminara, radionica i konferencija, izlaganjima na domaćim i međunarodnim konferencijama, pisanjem i objavljivanjem stručnih i znanstvenih radova te praćenjem suvremene jezične i nastavne literature.

Kao što je već istaknuto, postoje dvije vrste kolegija stranog jezika: Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe. Nastava iz Stranog jezika struke održava se u okviru triju kolegija: Strani jezik za psihologe, Strani jezik za sociologe i Strani jezik za informacijske stručnjake. Studenti sociologije, psihologije i informacijskih znanosti strani jezik uče po posebnom programu, u zasebnim grupama i po nastavnim materijalima koji su prilagođeni potrebama njihove struke. Svaki od ovih kolegija ima svoju zasebnu šifru predmeta u Informacijskom sustavu visokih učilišta (ISVU). Svi studenti tih kolegija uče engleski jezik. Ostali studenti fakulteta upisuju Strani jezik za akademske potrebe. Oni jezik uče u tzv. miješanim grupama, odnosno studenti različitih struka upisuju istu grupu Stranog jezika za akademske potrebe prema razini predznanja. Najveći broj studenata upisuje Engleski jezik za akademske potrebe kao prvi jezik. Engleski se u okviru svih kolegija uči na B2 i C1 razini prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike. Ostali jezici poučavaju se od početne razine A1 do napredne razine B2.

4. Status kolegija SJS i SJAP

Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe u studijskim programima odsjeka imaju trojaki status: obveznog kolegija, obvezne izbornosti i izbornosti.

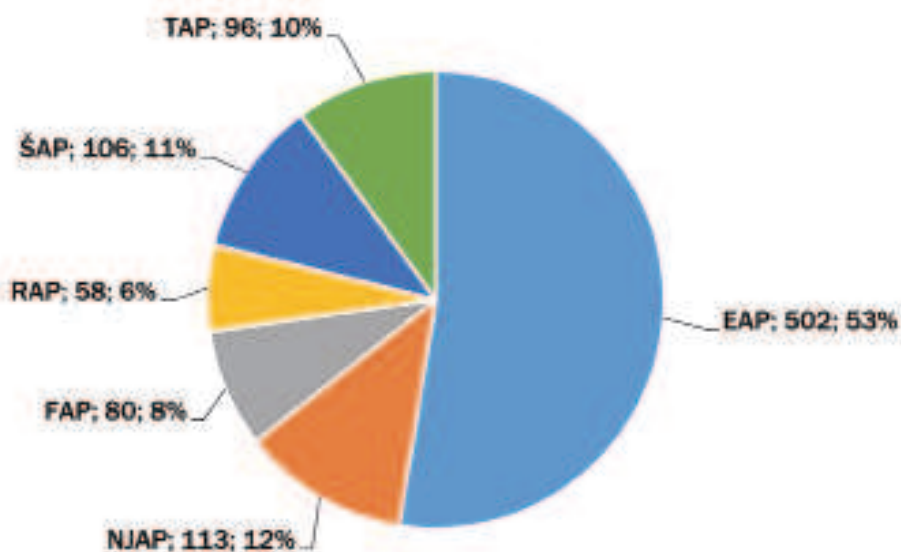
Studenti informacijskih znanosti Strani jezik za informatologe slušaju kao obvezni kolegij koji je u jezgri studija. To se odnosi i na studente jednopredmetnog i dvopredmetnog studija. Studenti većine nefiloloških studijskih grupa strani jezik upisuju u statusu obvezne izbornosti. Oni u većini slučajeva mogu birati između šest ponuđenih jezika. To su studenti psihologije, sociologije, pedagogije, arheologije, antropologije, etnologije i kulturne antropologije, filozofije, indologije, ukrajinistike, klasične filologije (latinski i grčki jezik i književnost), komparativne književnosti, kroatistike, povijesti, turkologije i švedskog jezika i kulture. Studentima psihologije, sociologije i jednopredmetne pedagogije nudi se nastava engleskog jezika u zasebnim grupama prema posebnom programu. Neki odsjeci i studijski programi svojim studentima određuju strani jezik prema zahtjevima struke. Tako studiji fonetike, lingvistike i judaistike zahtijevaju slušanje Engleskog jezika za akademske potrebe. Studenti hungarologije i švedskog jezika i kulture mogu birati između engleskog i njemačkog, a studenti turkologije i ukrajinistike imaju u ponudi engleski, njemački i ruski jezik. Studentima preddiplomskog studija filozofije preporučuje se upis engleskog, francuskog ili njemačkog jezika. Studenti filoloških studija nemaju u svom studijskom programu obvezu pohađanja stranog jezika, ali ga mogu upisati kao izborni kolegij iz fakultetske ponude. To su studenti anglistike, germanistike, talijanistike, romanistike (francuskog, španjolskog, portugalskog i rumunjskog jezika), južne i zapadne slavistike i rusistike.

Uvjet za upis obveznog stranog jezika jest predznanje te studenti obično upisuju onaj jezik koji su kroz osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje najduže učili. Najčešće su to engleski i njemački jezik. Ako studenti upisuju izborni strani jezik, tada ga mogu učiti od početne razine. Kolegiji Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe izvode se u obliku seminara kroz dva semestra u trajanju od 30 nastavnih sati po semestru, ukupno 60 za obvezni kolegij na prvoj godini preddiplomske razine. Kolegiji nose 2 ECTS boda po semestru, ukupno 4 za dva semestra.

5. Zastupljenost studenata na kolegijima stranih jezika

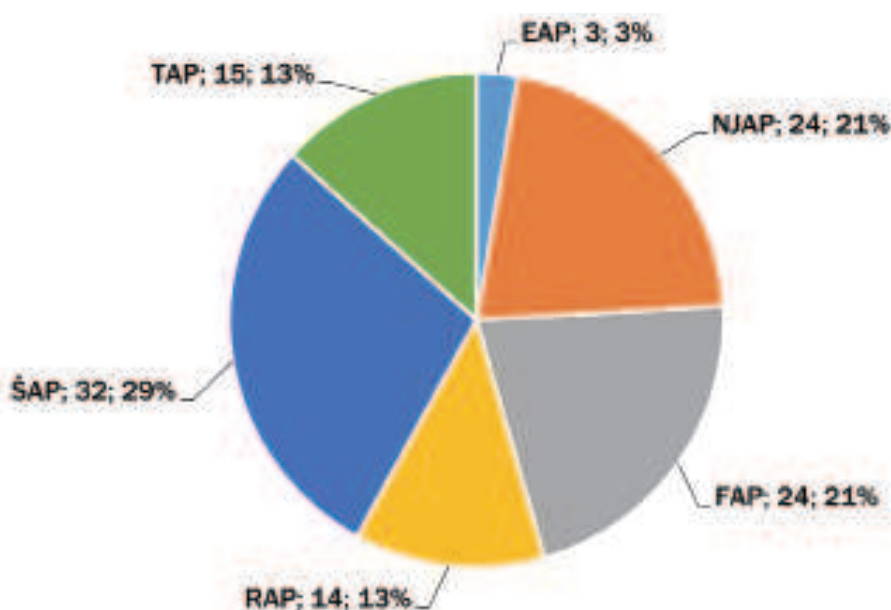
Najveći broj studenata strani jezik kao obvezni kolegij i kao obveznu izbornost upisuje na prvoj godini studija, a studenti ga moraju odslušati i položiti do kraja preddiplomskog studija. Od 6179 studenata Filozofskog fakulteta upisanih u akademskoj godini 2021./2022., na prvu godinu upisan je 921 student. Strani jezik u ovoj je akademskoj godini slušalo ukupno 1067 studenata: 955 u preddiplomskom i 112 u diplomskom studiju.

Kružni dijagram (Slika 1.) pokazuje brojčanu i postotnu zastupljenost studenata preddiplomskih i diplomskih studija na pojedinim stranim jezicima struke. Najveći broj studenata, više od polovice, na preddiplomskim studijima upisuje engleski jezik (EAP). Njih je 502, odnosno 53%. Ostale jezike uči između 6 i 12% studenata, najviše njemački (NJAP), a najmanje ruski jezik (RAP).

Slika 1. Zastupljenost studenata preddiplomskih studija na kolegijima SJS i SJAP

Na diplomskim studijima situacija se mijenja (Slika 2). Strani jezik ima status izbornosti te je engleski jezik, koji je većina studenata odslušala kao obvezni na preddiplomskoj razini, ovdje najmanje zastupljen (samo 3% studenata koji nisu imali obvezu slušanja engleskog jezika upisuju ga kao izborni predmet). Ostali su jezici zastupljeni u podjednakom omjeru, a najviše studenata upisuje španjolski jezik (ŠAP), malo manje od trećine. Njemački (NJAP) i francuski (FAP) s 21% po jeziku jednako su zastupljeni, a talijanski (TAP) i ruski (RAP) imaju po 13% polaznika. Dvije godine rada na diplomskom studiju daje polaznicima tzv. „malih” jezika mogućnost da jezik usavrše i ako krenu od početne razine na prvoj godini učenja u preddiplomskom studiju, imaju mogućnost kroz četiri godine učenja doći do stupnja B1, a katkad i do B2.

Slika 2. Zastupljenost studenata diplomskih studija na kolegijima SJS i SJAP

Iako nema precizne evidencije koliko studenata sluša jezik kao obvezni, a koliko kao izborni predmet, nameće se zaključak da ga većina studenata ipak sluša kao obvezni kolegij, i to engleski jezik u preddiplomskom studiju.

6. Sadržaj, cilj i metode kolegija SJS I SJAP

Kroz Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe studenti razvijaju jezične vještine čitanja, pisanja, slušanja i govorenja na akademskoj i stručnoj razini te usvajaju akademski i stručni vokabular. Izvedbeni plan nastave i silabi kolegija na internetskoj stranici Centra za strane jezike (centar.ffzg.unizg.hr) prikazuju detaljan sadržaj i ciljeve kolegija te metode koje se koriste u nastavi. Prikazan je sadržaj pojedinih jezika struke te svih jezika za akademske potrebe.

Cilj je većine kolegija na naprednoj razini učenja jezika usvajanje i razvijanje tehnika čitanja stručne literature, usvajanje tehnika pisanja sažetaka, razvijanje vještine govorenja o akademskim i stručnim temama te usvajanje akademskog i stručnog vokabulara. Cilj je kolegija na nižim razinama jezika usvajanje osnovnih jezičnih kompetencija u svrhu razvijanja strategija čitanja, pisanja i izražavanja na stranom jeziku.

Metode poučavanja stranog jezika brojne su i također ovise o razini učenja jezika. Na višoj razini učenja neke od metoda su obrada nastavne jedinice, vježbanje novostečenih znanja kroz praktičan rad na tekstu, grupni rad, rad u paru, frontalni rad pri objašnjavanju gradiva, samostalni rad, studentsko izlaganje na stručnu temu, analiza izlaganja, rasprava o temi, pisanje domaćih zadaća i e-učenje. Na nižim razinama koristi se metoda razgovora, pitanja i odgovora, demonstracije, istraživanja te suradničkog i samostalnog učenja. Studenti se potiču na usmenu komunikaciju temeljenu na analizi teksta. Slikovni materijal koristi se kao sredstvo poticanja konverzacije na stranom jeziku. Koriste se također i jednostavni audiovizualni materijali za slušanje i razumijevanje stranih govornika. U konačnici se potiču samostalne diskusije na zadanu temu na stranom jeziku.

Sadržaj Stranog jezika struke i Stranog jezika za akademske potrebe pokriva studentske potrebe i interese na visokoškolskoj razini učenja jezika i razvija odgovarajuće pisane i usmene jezične komunikacijske vještine.

Na višoj razini učenja jezika uvodi se pojam akademskog stila i njegova obilježja te se istražuje i usvaja akademski vokabular. Razvijaju se vještine i strategije čitanja od metoda brzog čitanja *skimming* (letimično čitanje u svrhu dobivanja glavnih ideja teksta) i *scanning* (skeniranje teksta kako bi se pronašla određena informacija) do detaljnog iščitavanja teksta, kao i sposobnost razlikovanja glavne ideje teksta od sporednih. Studente se usmjerava na razlikovanje činjenica, koje su objektivne i mogu se dokazati, od osobnog mišljenja koje je subjektivno i ne mora biti istina, nego je posrijedi autorova prosudba i uvjerenje. Uvodi se pojam kohezije i koherentnosti teksta. Razvijaju se vještine parafraziranja, isticanja ključnih riječi te pisanja odlomaka, sažetaka i eseja. Studenti se upoznaju s vrstama citatnih stilova. Razvija se vještina govorenja na stranom jeziku kroz usmena izlaganja, diskusije na zadanu temu, grupni rad i rad u paru. Slušaju se i gledaju autentični videomaterijali i čitaju autentični tekstovi i stručni radovi iz udžbenika, internetskih izvora i časopisa. Interpretira se vizualni materijal u obliku grafikona, tablica i dijagrama. Na razini vokabulara uvodi se pojam sinonima, antonima, kolokacije, idiomatskog izraza, frazalnog glagola, internacionalizma

i sl. Vokabular se razlikuje kao opći, stručni i akademski. Obrađuju se tipovi i funkcije rečenica uobičajenih u akademskom diskursu poput definicije, klasifikacije, egzemplifikacije, objašnjenja, opisa, usporedbe, suprotnosti, uzroka, posljedice, uvjeta i ostalih.

Na nižoj razini učenja uvode se pravila čitanja, pisanja i naglašavanja riječi. Usvaja se osnovni vokabular i vježba gramatika na početnoj ili nižoj razini. Čitaju se i analiziraju kraći tekstovi te osmišljavaju i improviziraju jednostavni dijalozi. Slušaju se prilagođeni audiomaterijali. Jednostavnim rječnikom i konstrukcijama prepričavaju se tekstovi i audiomaterijali. Stečena leksička i gramatička znanja utvrđuju se i provjeravaju minitestovima. Studenti održavaju jednostavne prezentacije na odabranu temu nakon kojih slijede kraći komentari i diskusije. Obrađuju se kraći stručni tekstovi. Studenti se s pomoću ilustracija potiču na usmenu komunikaciju. Na satu se provjerava i diskutira prethodna domaća zadaća i daju upute za sljedeću. Rade se kraći prijevodi. Studenti se upoznaju s kulturološkim obilježjima i običajima zemlje čiji jezik uče, njezinom geografijom i poviješću, literaturom i kinematografijom te prehrambenim navikama njezinih stanovnika i gastronomijom. Gledaju se i komentiraju kraći videoisječci. Pišu se kraći sastavi.

U konačnici možemo reći da je sadržaj kolegija Stranog jezika struke i Stranog jezika za akademske potrebe raznolik, bogat, relevantan i prilagođen zahtjevima struke i studija. Cilj je nesmetana i tečna pisana i usmena komunikacija, a za postizanje toga cilja koriste se odgovarajuće metode koje su prilagođene stupnju znanja studenta, odnosno nižoj ili višoj razini učenja jezika.

7. Ishodi učenja na kolegijima SJS i SJAP

Ishodi učenja iskazi su o tome što se očekuje da će student znati, moći učiniti i razumjeti na kraju obrazovnog razdoblja (Cedefop 2017). Radi se o razini kompetencije koju je student postigao, tj. primjeni stečenih znanja i vještina (*Vodič za korisnike ECTS-a*, 2015:22). Ishodi učenja izražavaju se aktivnim, preciznim glagolima poput *definirati*, *usporediti*, *analizirati*, *argumentirati* i sl. Pri određivanju ishoda učenja treba voditi računa o nekoliko smjernica, npr. „ishodi učenja trebaju na primjeren način odražavati kontekst, razinu, područje i sadržaj programa” i „ishodi učenja trebaju biti lako razumljivi i provjerljivi u smislu onoga što je student doista postigao na kraju programa” (*Vodič za korisnike ECTS-a*, 2015:23).

Kolegiji Stranog jezika struke i Stranog jezika za akademske potrebe predviđaju postizanje nekoliko ishoda učenja u skladu s razinom učenja jezika, razvojem jezičnih vještina i potrebama struke. Broj ishoda učenja nije striktno određen pravilima, ovisi o programu i opterećenju studenta, ali smatra se da je prihvatljivo definirati pet do deset ishoda po kolegiju (*Priručnik za izradu ishoda učenja*, 2018:19). Neki od ishoda na višoj razini su rabiti tehnike čitanja stručne literature na stranom jeziku te s razumijevanjem čitati stručnu literaturu. Idući ishod je prepoznati uvriježene načine strukturiranja stručnog teksta, od organizacije cjeline teksta do organizacije paragrafa, te prepoznati i upotrebljavati tipove rečenica uobičajene u akademskom diskursu. Očekuje se da će se student nakon uspješno položenog kolegija kod pisanja moći koristiti tehnikama parafraziranja i stilovima citiranja kao i vokabularom akademskog engleskog jezika u pisanju i govoru. Sažeti i izložiti sadržaj autentičnog slušnog materijala očekivana je govorna kompetencija, a napisati sažetak znanstvenog rada pisana. Na pisanoj i usmenoj razini student bi trebao znati interpretirati

vizualne podatke poput grafikona i dijagrama. Očekuje se također da će student znati izraziti kritičko mišljenje o određenoj temi (theta.ffzg.hr).

Na početnoj i nižoj razini učenja stranog jezika od studenta se očekuju sljedeći ishodi: koristiti se osnovnim pravilima pisanja, čitanja i izgovora na stranom jeziku, upotrebljavati jednostavne fraze i rečenice u jednostavnim komunikacijskim situacijama, razumjeti jednostavne tekstove s osnovnom gramatikom i frekventnim vokabularom i izdvojiti bitne elemente iz kratkog teksta. Na razini slušanja student će moći izdvojiti osnovne informacije iz slušnih materijala, a na govornoj razini postavljati jednostavna pitanja i dati odgovore o prošlim događajima i budućim planovima te pripremiti i održati usmeno izlaganje na odabranu temu. Student će također moći prikupiti osnovne informacije u elektroničkim medijima ili tiskanim materijalima (theta.ffzg.hr).

Može se zaključiti da su u akademskoj nastavi stranih jezika ishodi učenja usklađeni s programom i ciljevima kolegija, odgovaraju stupnju znanja i radnom opterećenju studenta i postižu se upotrebom odgovarajućih metoda rada u nastavnom procesu.

8. Nastavni materijali za kolegije SJS i SJAP

Nastavni materijali za kolegije stranih jezika brojni su i raznoliki. Sastoje se od udžbenika, gramatika, časopisa i internetskih izvora. Internet je izvor autentičnih tekstova i audiovizualnih materijala te gramatičkih i vokabularnih vježbi. Materijali koji se koriste ovise o razini znanja (od početne A1 razine do napredne C1), vrsti rada (gramatika, vokabular, provjera znanja) i potrebama kolegija (materijali za psihologe, pedagoge, sociologe, informacijske stručnjake i ostale). Dio korištene literature je obvezan, a dio je izborni. Sva literatura navedena je u Izvedbenom planu nastave za akademsku godinu 2021./2022. na internetskoj stranici Centra za strane jezike (centar.ffzg.unizg.hr).

Udžbenici koji se koriste u nastavi engleskog jezika mijenjali su se i osuvremenjivali od početka rada do danas. Predavačice Centra za strane jezike Gordana Mikulić i Alka Krvavac napisale su i 1988. godine objavile udžbenik *English for Arts and Humanities*, tematski i sadržajno prilagođen studentima Filozofskog fakulteta. Danas se radi po novijim udžbenicima kao što je *Oxford EAP: A Course in English for Academic Purposes* autora De Chazal i McCarter iz 2012. godine. Za tematiku vezanu za akademski stil i registar služi *Academic Writing Course* autora R. R. Jordana iz 1980. godine u novijim izdanjima. Za vježbanje gramatike koristi se *Oxford Grammar for EAP* iz 2013. godine čiji su autori Paterson i Wedge, a za vokabular *Oxford Academic Vocabulary in Practice* autorice Julie Moore iz 2017. Za studente psihologije, sociologije i informacijskih znanosti upotrebljavaju se tematski odgovarajući materijali koje izabire nositelj kolegija.

Na ostalim stranim jezicima za akademske potrebe koristi se izbor materijala, s jednim osnovnim udžbenikom ili više udžbenika stupnjevanim prema Zajedničkom europskom referentnom okviru od razine A1 do B2. Također se rabe jezične vježbenice, gramatike, priručnici i rječnici. U znatnoj mjeri koriste se autentični suvremeni tekstualni i audiovizualni materijali s interneta kao i materijali iz časopisa za strane jezike.

Udžbenici stranih jezika uglavnom su organizirani tako da razvijaju jezične vještine čitanja, pisanja, slušanja, govorenja i vokabular. Važna značajka udžbenika za akademski engleski jezik

jest usmjerenost na određenu akademsku tematiku. Kao primjer može se navesti udžbenik *Oxford EAP: A Course in English for Academic Purposes* (De Chazal i McCarter, 2012.) koji za svaku cjelinu daje akademski fokus koji je usmjeren na jedan akademski aspekt, npr. klasifikaciju, povezivanje ideja, uspoređivanje, razlikovanje činjenica i mišljenja i sl. Drugi udžbenik *EAP now!* (Cox i Hill, 2004.) uz vježbe za usavršavanje jezičnih vještina nudi i poglavlja o upotrebi internetskih izvora na engleskom u istraživačke svrhe (*English for the Internet Age*) i cjeline posvećene samostalnom učenju (*Learner independence and study skills*). Udžbenici sadrže i dodatke kao što su rječnici, pregled gramatike, primjere eseja i parafraza, audiomaterijale i transkripte audiomaterijala.

9. Vrednovanje studenata na kolegijima SJS I SJAP

Studentsko je vrednovanje prema postavkama Bolonjskog procesa kontinuirano. To na poseban način dolazi do izražaja u nastavi stranih jezika gdje su nastavnik i studenti u stalnoj interakciji kroz objašnjavanje i vježbanje jezičnih struktura, rješavanje zadataka i konverzaciju. Kolegiji stručnog i akademskog stranog jezika izvode se kao seminari i nastavnik na svakom satu ima uvid u rad i aktivnost studenta. Rad studenata na kolegiju vrednuje se i ocjenjuje kroz nekoliko vidova aktivnosti: sudjelovanje u nastavi, domaći rad, kraće testove, kolokvij, prezentaciju i ispit.

Studentska aktivnost na nastavi vrlo je bitna i za nastavnika i za studenta: nastavniku daje uvid u stanje i usvajanje znanja i razvoj jezičnih vještina studenta, a studentu omogućuje da na nastavi nauči i ponovi gradivo. Redovito pohađanje je obvezno i također se vrednuje, a studentu skraćuje vrijeme utrošeno na samostalan rad jer gradivo može usvojiti vježbanjem na satu. To mu ostavlja vrijeme za samostalan rad na istraživanju literature za usmeno izlaganje i pisanje domaćeg rada. Nastavnik vrednuje studentski angažman na satu, pogotovo samostalno javljanje za riječ, a u protivnom nastoji potaknuti većinu studenata na aktivnost postavljanjem pitanja i zadavanjem zadataka.

Domaći rad sljedeći je element koji se vrednuje. Studenti imaju obvezu napisati pet domaćih radova po semestru. Domaći rad prati i proširuje gradivo koje se na nastavi obrađuje. Bitno je da studenti na nastavi dobiju jasne upute za domaći rad i da znaju što se od njih očekuje. Na taj način štede vrijeme, učinkovitiji su i ulažu trud u samo pisanje i istraživanje materijala uz jasne smjernice. Domaći rad može biti odlomak, grupa zadataka, sažetak ili esej. Na nižim razinama učenja jezika može biti formalniji i uvježbavati dane strukture drilom, a na višim kreativniji. U pisanju se ocjenjuje gramatička točnost, upotreba adekvatnog općeg, stručnog i akademskog vokabulara, korištenje akademskog stila i poštovanje pravila strukture određene vrste teksta.

Usmena prezentacija vrednuje studentske govorne vještine. Usmeno izvedbi na nastavi prethodi samostalan istraživački rad izvan nastave. Student u pravilu obrađuje temu iz područja studija, a u većini slučajeva njemu samom prepušten je izbor teme. Pretpostavlja se da su na taj način studenti motiviraniji jer istražuju područje koje ih zanima. Pri samoj izvedbi vrednuje se nekoliko aspekata prezentiranja: znanje stranog jezika i fluentnost, tehnike prezentiranja, govor tijela, struktura prezentacije, relevantnost teme i vizualni aspekt slajdova. Studenti uglavnom održavaju *PowerPoint* prezentacije, a bitno je da upotreba tehnologije prati zahtjeve usmenog izlaganja.

Pismena provjera obuhvaća kraće testove, kolokvije i ispit. Testovi provjeravaju usvajanje materijala u kraćem vremenskom periodu, a kolokvij pokriva provjeru gradiva naučenog kroz semestar. Neki kolegiji imaju jedan kolokvij na kraju semestra, a neki dva po semestru. Na kraju zimskog semestra student u ISVU sustavu ne dobiva brojčanu ocjenu, nego se evidentira da je kolegij položen. Na kraju ljetnog semestra kod obveznog kolegija, odnosno svakog parnog semestra kod izbornog kolegija, u sustavu se brojčanom ocjenom evidentira položeni ispit. Kolokviji i ispiti imaju različite oblike te mogu biti testovi s različitim tipovima zadataka, analiza nepoznatog stručnog teksta ili esej.

S obzirom na egzaktno ocjenjivanje i mjerljivost rezultata studentskog rada većina kolegija stranog jezika ukupnu ocjenu na kolegiju izražava postotno u sljedećem omjeru: 5% sudjelovanje u nastavi, 5% zadaća, 30% kolokvij, 30% prezentacija i 30% završni ispit.

10. Nastava na daljinu

Nastava na daljinu, poznatija kao *online* nastava ili e-učenje na Filozofskom fakultetu u Zagrebu održava se putem sustava učenja na daljinu *Omega*. *Omega* nastavnicima omogućuje otvaranje e-kolegija, tj. postavljanje svojih nastavnih materijala u elektroničkom obliku.

Sustav učenja na daljinu *Omega* pokrenut je u rujnu 2004. godine za potrebe Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti. Ubrzo se proširio i dobio veći broj korisnika te s vremenom postao fakultetski sustav učenja na daljinu. Godine 2013. osnovan je Centar za potporu e-učenju Filozofskog fakulteta koji održava sustav *Omega*, obrazuje nastavnike i studente za njegovu upotrebu i pruža pomoć pri otvaranju i održavanju e-kolegija te potiče primjenu novih tehnologija u nastavi (Banek Zorica, Klindčić, Lazić, 2014.).

Omega je zasnovana na softveru *Moodle*, a to je „alat za izradu elektroničkih obrazovnih sadržaja i održavanje nastave na daljinu. To je modularan sustav što znači da se sastoji od manjih cjelina koje korisnici po potrebi mogu dodavati i mijenjati” (tesla.carnet.hr).

Centar za strane jezike u sustavu *Omega* ima 45 e-kolegija. Sustav nastavnicima omogućuje da svoje nastavne materijale organiziraju u elektroničkom obliku tako da im student može pristupiti uvijek i sa svakog mjesta. Elektronički obrazovni sadržaji studentu omogućuju da radi svojim tempom u vremenu kad mu odgovara. Nastavnik također ima mogućnost obavijestiti studente o važnim događajima kao što su zadaće, rokovi, ispiti i izvanredne situacije preko foruma „Obavijesti”. Postoje i forumi za raspravu gdje studenti i nastavnici mogu postavljati svoje komentare i raspravljati. Osim postavljanja materijala u elektroničkom obliku, nastavnik može snimiti svoja predavanja preko sustava *Big Blue Button* što studentima daje mogućnost da ga slušaju kad im odgovara. Nastava i konzultacije na daljinu u realnom vremenu mogu se održavati preko sustava *Big Blue Button* i *Tau*. Sustav također daje mogućnost postavljanja i ocjenjivanja zadaća. Nastavnik može zadati zadaću, objaviti upute, odrediti rok predaje zadaće i, po primitku zadaće, dati povratni komentar. U svrhu provjere znanja i napretka studenta nastavnik može postaviti test ili ispit s različitim oblicima zadataka i obaviti ispit na daljinu. Preko sustava *Omega* održavaju se i radionice koje korisnicima daju upute o korištenju sustava.

Sustav *Omega* s mogućnostima koje pruža korisnicima iznimno je važna pomoć u nastavnom radu. Međutim, njegova iznimna važnost došla je do punog izražaja u pandemijskim vremenima bolesti COVID-19 kada je postao glavni način komunikacije sa studentima. Tehnologija koja je dotad bila alternativa postala je jedini mogući oblik rada te su se putem *Omega* održavala predavanja, konzultacije i ispiti. Obrazovni proces se i u tim izvanrednim okolnostima zahvaljujući tehnološkim mogućnostima nije prekinuo, nego se, naprotiv, nastavio odvijati, i to vrlo kvalitetno i uspješno.

11. Zaključak

U doba globalizacije, ekonomskih, tehnoloških i kulturnih veza, informacijske tehnologije i mobilnosti radne snage, neupitna je potreba za poznavanjem stranih jezika i korištenjem stranih jezika za potrebe struke. Jedan od važnijih zadataka visokoškolskog obrazovanja kvalitetna je priprema studenata za tržište rada i razvoj njihovih komunikacijskih i jezičnih vještina. Uz neophodno znanje engleskog jezika, poželjno je i aktivno korištenje još jednog ili dvaju stranih jezika. Studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu imaju u ponudi šest stranih jezika i višegodišnju mogućnost njihova učenja. Zastupljenost obveznog stranog jezika također je znatna u preddiplomskim i diplomskim studijskim programima. Izbor neobveznih kolegija stranog jezika pokazuje da kod studenata postoji svijest i potreba za učenjem više jezika. Isto tako, fakultet ima kvalitetan i stručan nastavnički kadar profesora stranih jezika koji se bavi nastavnim i istraživačkim radom i redovito usavršava u struci. S obzirom na važnost poznavanja stranih jezika na tržištu rada može se zaključiti da su kvalitetni programi stranog jezika struke iznimno važni za pripremu studenta društveno-humanističkih znanosti za budući rad u struci. Stoga su kolegiji Strani jezik struke i Strani jezik za akademske potrebe svojim sadržajem, ciljevima i metodama orijentirani na studenta, njegove potrebe i što kvalitetnije osposobljavanje za buduće zahtjeve struke. Oni se kontinuirano razvijaju i prilagođavaju kako bi pratili promjene i trendove u suvremenom poslovnom i akademskom okruženju.

Literatura:

- Banek Zorica, Mihaela; Klindžić, Jasmin; i Lazić, Nikolaj. 2014. Sustav učenja na daljinu *Omega*: prvo desetljeće. U Lasić – Lazić, J. (Ur.), *Informacijska tehnologija u obrazovanju* (59 – 77). Zagreb: Zavod za informacijske studije.
- CEDEFOP. 2017. *Defining, writing and applying learning outcomes. A European handbook*. Luxembourg: Publications Office.
- Cox, Kathy; Hill, David. 2004. *EAP Now!: English for Academic Purposes: Students' Book*. Pearson Education Australia.
- De Chazal, Edward; McCarter, Sam. 2012. *Oxford EAP: A course in English for Academic Purposes, Upper-Intermediate/B2*. Oxford University Press, Oxford.
- Dudley-Evans, Tony; St John, Maggie Jo. 1998. *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gillett, Alexander J. 2012. What is EAP? UEfAP. <http://www.uefap.com/bgnd/eap.htm> (pristupljeno 25. 6. 2022.).
- https://centar.ffzg.unizg.hr/?page_id=7609 (pristupljeno 1. 7. 2022.).
- <https://tesla.carnet.hr/mod/page/view.php?id=6929> (pristupljeno 3. 7. 2022.).
- <https://theta.ffzg.hr/ECTS/Studij/Lista?razinaStudijaID=3> (pristupljeno 29. 6. 2022.).
- Hutchinson, Tom; Waters, Alan. 1987. *English for specific purposes: A learning-centred approach*. Cambridge:

Cambridge University Press.

Priručnik za izradu ishoda učenja Sveučilišta u Zadru. 2018. Sveučilište u Zadru, Zadar. https://www.unizd.hr/Portals/0/kvaliteta/Prirucnik_za_izradu_ishoda_ucenja.pdf?ver=2019-03-07-133532-253 (pristupljeno 1. 7. 2022.).

Statut Filozofskoga fakulteta. 2005. Zagreb. https://mudrac.ffzg.hr/~szbor/Zakoni/Statut_FFZG.pdf (pristupljeno 28. 6. 2022.).

Vodič za korisnike ECTS-a. 2015. Europska komisija, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Zagreb. http://publications.europa.eu/resource/cellar/da7467e6-8450-11e5-b8b7-01aa75ed71a1.0006.01/DOC_1 (pristupljeno 30. 06. 2022.).

The Status of Foreign Language for Specific Purposes at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb

Abstract

The knowledge of foreign languages is a prerequisite for successful economic, scientific, technological and cultural cooperation in the contemporary globalized world. That is the reason why students of humanities and social sciences are offered a wide range of foreign language courses adapted to their academic and professional needs. The Centre for Foreign Languages of the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb organizes two types of foreign language courses: Language for Specific Purposes and Language for Academic Purposes. Within these courses students are given a possibility to study six languages at lower and advanced levels. The aim of this paper is to present the position of foreign languages for specific and academic purposes at the faculty with regard to their status, content, goals, methods and learning outcomes, as well as distance learning through online foreign language courses.

Key words: language for specific purposes, language for academic purposes, Faculty of Humanities and Social Sciences, foreign language course